

תקנות הבטיחות בעבודה (גיהות תעסוקתית ובריאות העובדים באבק מזיק) התשע"ה- 2015

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 173 ו-210 לפקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], תש"ל-1970¹, באישור ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, וועדת הפנים והגנת הסביבה, לפי סעיף 21א לחוק יסוד הכנסת, התשי"ח 1958² וסעיף 2(ב) לחוק העונשין, התשל"ז 1977³, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות 1. בתקנות אלה:

"אבק מזיק" - חלקיקים של חומר הנוצרים בתהליך טבעי, בעיבוד, בטיפול, בטלטול, בשימוש או בכל פעולה אחרת בחומר, המתפזרים או מרחפים באוויר והעשויים לחדור לריאות בתהליך השאיפה ולגרום לנזק בריאותי לאדם;

"אחראי במקום העבודה" – (להלן- "האחראי") כל אחד מאלה:

(1) המעביד;

(2) במפעל - התופש או הבעל כמפורט בסעיפים 219 עד 221 לפקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], תש"ל-1970;

(3) בעל מקום העבודה או מחזיק במקום עבודה;

(4) המנהל בפועל את מקום העבודה;

(5) מי שבהשגחתו או בפיקוחו פועל מקום העבודה;

(6) המנהל בפועל של תאגיד, אם המפעל מצוי בבעלות תאגיד.

"בדיקות סביבתיות תעסוקתיות" – כהגדרתן בתקנות הניטור;

"השר" - שר הכלכלה;

"חומר" - טלק, או צורן דו-חמצני גבישי (להלן- "סיליקה");

"חשיפה משוקללת מרבית מותרת" Threshold Limit Value – Time Weighted Average (TLV-TWA) - כהגדרתה בתקנות הניטור;

"טלק" - מינרל טבעי שהינו מגנזיום סיליקאט ונוסחתו הכימית – $Mg_3Si_4O_{10}(OH)_2$;

"משטח קוורץ מלאכותי" - לוח חומר מלאכותי המכיל תשעים אחוז או יותר של צורן דו חמצני גבישי ושרף מלאכותי;

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 16, עמ' 337

² ס"ח התשי"ח, עמ' 69, התשס"א עמ' 166

³ ס"ח התשל"ז, עמ' 226, התשנ"ד, עמ' 348

"עובד באבק מזיק" - עובד במשך 200 שעות בשנה לפחות, המבצע אחד מאלה :

- (1) עובד המבצע עבודה באבק מזיק החשוף לאבק מזיק באוויר ברמה העולה על מחצית החשיפה המשוקללת המרבית המותרת ;
- (2) עובד, המבצע עבודות מסוימות באבק מזיק.

"עבודות מסוימות באבק מזיק"- אחד מאלה :

- (1) כריית חול ;
 - (2) התזת חול ;
 - (3) עיבוד אברזיבי של אבן ומוצרי אבן לרבות משטחי קוורץ מלאכותיים לעניין הגדרה זו "עיבוד אברזיבי" – פעולות באמצעות כלים מכניים, לרבות קידוח, חציבה, שיוף, חיתוך, שבירה, ניסור, ליטוש בטון.
- "עבודה באבק מזיק" כל פעולה בחומר הגורמת, או שקיים חשש כי היא גורמת, להיווצרות אבק מזיק ;
- "צורך דו-חמצני גבישי" - מינרל טבעי גבישי חופשי , לרבות קווארץ וקריסטובוליט שנוסחתו הכימית SiO_2 ;
- קורא מוכר" – רופא שהוכר על ידי המכון הלאומי לבטיחות ובריאות תעסוקתית בארה"ב (להלן- "NIOSH"), או גוף מקביל מוכר באיחוד האירופאי שמפקח העבודה הראשי אישרו לעניין זה, לקריאת צילומי רנטגן של הריאות ופענוחם, לפי הסיווג האחרון שהמליץ ארגון העבודה הבינלאומי ;

"רופא מורשה" – רופא של שירות רפואי מוסמך שהוא אחד מאלה :

- (1) רופא מומחה לרפואה תעסוקתית ;
 - (2) רופא שהשר, בהסכמת שר הבריאות, הרשהו לעניין תקנות אלה.
- "שירות רפואי מוסמך" - כל אחד מאלה לפי העניין :
- (1) מרפאה לרפואה תעסוקתית הפועלת במסגרת קופת חולים, כהגדרתה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד – 1994 ;
 - (2) מוסד רפואי, שהשר, בהסכמת שר הבריאות, הסמיכו לביצוע בדיקות רפואיות לעניין תקנות אלה.
- "תקנות הניטור" – תקנות הבטיחות בעבודה (ניטור תעסוקתי וניטור ביולוגי של עובדים בגורמים מזיקים), התשע"א-2011 ;

תקנות אלו קובעות דרישות ואחריות לעניין עבודה באבק מזיק ועובדים באבק מזיק, על מנת למנוע ולצמצם נזקי בריאות לעובדים הנובעים מעבודה באבק מזיק ;

- תחולה 3 תקנות אלה יחולו על כל מקום שבו מתבצעת עבודה באבק מזיק ;
- אחריות 4 האחראי במקום העבודה אחראי על קיום ההוראות כפי שנקבעו בתקנות אלו ;
- הגבלת גיל עבודה 5 לא יעסוק ולא יועסק אדם בעבודה באבק מזיק אלא אם מלאו לו 18 שנים.
- חובת הודעה על עבודה באבק מזיק 6 אחראי במקום עבודה יתחיל לבצע עבודה באבק מזיק רק לאחר שמסר הודעה בכתב למפקח עבודה אזורי, לפחות עשרה ימי עבודה מראש.
- אזהרה 7 לא ייבא, לא ימכור ולא יקנה אדם אבן שיש טבעית או משטח קוורץ מלאכותי המכילים צורן דו חמצני גבישי המיועדים לעיבוד, אלא אם כן מופיעה אזהרה בעברית ובערבית באותיות ברורות וקריאות שאינן ניתנות למחיקה בנוסח הבא: "זהירות – מכיל אבק מזיק. עבודה עם החומר עלולה לגרום נזק לבריאות."
- בדיקות סביבתיות- תעסוקתיות 8 (א) במפעל או במקום עבודה אשר בו מבצעים עבודה באבק מזיק יערוך האחראי, באמצעות בודק מעבדה מוסמך ומעבדה מוסמכת, בדיקות סביבתיות- תעסוקתיות של ריכוז האבק המזיק באוויר, בתכיפות של אחת לשישה חודשים לפחות, אלא אם כן יורה מפקח עבודה אזורי על תכיפות אחרת; הבדיקות יבוצעו בהתאם לקבוע בתקנות הניטור ;
- לעניין פסקה זו-
- (1) סקר מקדים – כהגדרתו בתקנות הניטור ;
- (2) בודק מעבדה מוסמך - כהגדרתו בתקנות הניטור, בעל הסמכה תקפה לערוך בדיקות סביבתיות תעסוקתיות לאבק מזיק ;
- (3) מעבדה מוסמכת - כהגדרתה בתקנות הניטור, בעלת הסמכה תקפה לבצע בדיקות סביבתיות תעסוקתיות לאבק מזיק.
- (ב) תוצאות הבדיקות יטופלו בהתאם לתקנה 5 לתקנות הניטור.
- חשיפה משוקללת מרבית מותרת 9 במפעל או במקום עבודה בו מתבצעת עבודה באבק מזיק, יהיו ערכי החשיפה המשוקללת המרבית המותרת לאבק מזיק כנקוב בתוספת השנייה לתקנות הניטור.
- נקיטת אמצעי גיהות סביבתית 10 במפעל או במקום עבודה שמתבצעת בו עבודה באבק מזיק יפעל האחראי באמצעים המיטביים האפשריים להורדת הסיכון לחשיפה לאבק מזיק ולמניעת נזק בריאותי לעובדים, לרבות קיום כל אלה :
- (1) תהליכי עבודה ואמצעים המאפשרים ביצוע עבודה רטובה, ככל הניתן ;
- (2) שימוש באמצעי יניקה, ניקוז ופליטה כשירים ועילים, סמוך ככל האפשר למקום הימצאותו של האבק המזיק ותנאי אוורור טובים בכל מקומות העבודה והשהייה של העובדים ;
- (3) איסוף, סילוק, שינוע ואחסון של אבק מזיק באופן שיימנע פיזורו ;

(4) התקנת מקום המיועד לאכילה ושתייה המרוחק ומבודד ככל הניתן מן האזור שבו מתבצעת עבודה באבק מזיק ;

(5) התקנת מלתחות כפולות לכל עובד המיועדות לאחסון בגדי עבודה מלוכלכים, ובגדי עבודה נקיים ואחזקתן התקינה ;

(6) התקנת מקלחות עם מים חמים ונוחיות סניטרית בכמות מספקת והבטחת אחזקתן התקינה ; אספקת סבון ומגבות אישיות לכל עובד,

11. חובת שילוט
במפעל או במקום עבודה שבו מתבצעת עבודה באבק מזיק חייב האחראי בשילוט בשפה העברית ובשפה הערבית ; השלוט יכולל אזהרה שאינה ניתנת למחיקה, באותיות קריאות ובלטות לעין, בנוסח הבא :

"זהירות - אבק מזיק! הימנע מיצירת אבק!
שאיפת אבק מזיק עלולה לגרום לנזק בריאותי
חמור! עישון מחמיר את נזק הבריאות! יש
להסיר את בגדי העבודה לפני היציאה ממקום
העבודה! אסור להוציא בגדי עבודה ממקום
העבודה! העובדים חייבים לעבור בדיקה
רפואית על ידי שירות רפואי מוסמך!"

12. בגדי עבודה
האחראי יספק לכל עובד באבק מזיק וכל עובד המבצע עבודה באבק מזיק בגדי עבודה ויוודא ביצוע כל אלה :

(1) העובד לובש בגדים המיועדים אך ורק לעבודה באבק מזיק, לרבות נעליים וגרביים ;

(2) העובד מסיר מעליו בתום יום העבודה את כל בגדי העבודה ומשאירם במלתחות המיועדות לכך בתחום המפעל או מקום העבודה,, ולא מוציאם משטח המפעל או ממקום העבודה ;

(3)

(4) כביסה וניקוי בגדי העבודה מתבצעים במרוכז במפעל או במקום העבודה ;

13. ציוד מגן אישי
(א) האחראי יספק לכל עובד באבק מזיק וכל עובד המבצע עבודה באבק מזיק ציוד מגן אישי מתאים לרבות בגדים, כפפות, משקפיים, נעליים וכיסוי לראש, ויוודא כי העובד משתמש בהם.

(ב) בכל מצב בו עובד באבק מזיק או עובד המבצע עבודה באבק מזיק נמצא חשוף או עשוי להיות חשוף לרמות אבק מזיק הגבוהות מרמת החשיפה המשוקללת המרבית המותרת, יספק האחראי לעובד ציוד מגן אישי נשימתי כשיר המתאים לסוג העבודה לרבות מסכת נשימה המצוידת במסנן מתאים או מסכה המחוברת לאספקת אוויר ;

(ג) אין באספקת ציוד מגן נשימתי כדי לשחרר את האחראי מן החובה לשמור על תנאים סביבתיים-תעסוקתיים נאותים במפעל ולהקטין את רמות האבק המזיק אל מתחת לערכים הקבועים בתקנות הניטור כאמור בתקנה 10 (1) עד (3).

- חובות ואחריות עובד 14. במקום עבודה שבו מתבצעת עבודה באבק מזיק ינקוט העובד בפעולות אלה :
- (1) לא יאכל, לא ישתה ולא יעשן, אלא רק במקומות המיועדים לכך ;
- (2) לא יכנס לחדר האוכל אלא לאחר שניקה בעזרת שואב אבק את בגדי העבודה שהוא לובש.
- (3) ימלא אחר כל הוראות הבטיחות, הגיהות והבריאות המפורטות בתקנות אלה, לרבות שימוש בציוד מגן אישי, בגדי עבודה, ובדיקות רפואיות.
- איסור שימוש באוויר 15. האחראי יודא כי ניקוי בגדי עבודה, ציוד מגן אישי, מכונות, שולחנות עבודה, רצפות, קירות וכל חפץ או מקום, יבוצעו אך ורק באמצעות שואבי אבק ומערכות ניקה מתאימים ; לא יבוצע ניקוי באמצעות זרם אויר דחוס ;
- הדרכה 16. (א) האחראי ימלא אחר הוראות תקנות ארגון הפיקוח (מסירת מידע והדרכת עובדים) התשנ"ט 1999, לרבות הדרכה לעניין נזקי הבריאות הנגרמים מעישון בשילוב עם עבודה באבק מזיק, חובת בדיקות רפואיות, חובת לבוש בגדי עבודה ושימוש בציוד מגן אישי ;
- (ב) הדרכה כאמור תתבצע בזמן קבלת העובד לעבודה וכן אחת לשנה לפחות ;
- חובת בדיקות רפואיות 17. (א) לא יעסיק אחראי אדם בעבודה באבק מזיק ולא יעסוק אדם בעבודה באבק מזיק אלא אם כן עבר בדיקה רפואית ראשונית בסמוך לתחילת עבודתו ;
- הבדיקות יבוצעו על ידי רופא מורשה שיקבע את התאמתו לעבודה באבק מזיק ;
- הבדיקות יבוצעו, בהתאם לרשימת הבדיקות המפורטת בתוספת הראשונה ;
- (ב) לא יעסיק אחראי עובד ולא יעסוק עובד בעבודה באבק מזיק אלא אם כן עבר בדיקה תקופתית או בדיקה נוספת כאמור בתקנת משנה (ד) על ידי רופא מורשה שקבע את המשך התאמתו של העובד לעבודה באבק מזיק ;
- הבדיקות יבוצעו, בהתאם לרשימת הבדיקות המפורטת בתוספת הראשונה, ובתדירות כמפורט להלן :
- (1) לעובד בעבודות מסויימות באבק מזיק - מדי שנה ;
- (2) לעובד באבק מזיק החשוף לאבק צורך דו חמצני גבישי, בעבודות שאינן מסויימות - מדי שנתיים ;
- (3) לעובד באבק מזיק החשוף לטלק מדי שלוש שנים.
- (ג) רופא מורשה ומפקח עבודה שהוא רופא רשאים להורות על ביצוע הבדיקות לעובד באבק מזיק, במועדים שונים מהקבוע בתקנת משנה (ב) וכן להורות על היקפי בדיקה שונים מהאמורים בתוספת הראשונה, לרבות הוראה לביצוע צילום רנטגן של הריאות או כל בדיקה רפואית נוספת הנדרשת לדעת אחד מהם.
- (ד) נעדר עובד באבק מזיק מן העבודה למעלה מחודשיים בשל מחלה ריאתית, לא יועסק כעובד באבק מזיק אלא אם כן עבר בדיקה רפואית נוספת בידי רופא מורשה שקבע את המשך התאמתו לעבוד כעובד באבק מזיק.

- 18 הזמנה לבדיקות רפואיות וביצוע בדיקות בשירות רפואי מוסמך
- (א) האחראי יפנה לשירות רפואי מוסמך לצורך הסדרת ביצוע בדיקות רפואיות לפי תקנה 17 ;
- (ב) שירות רפואי מוסמך יזמן עובד לבדיקות רפואיות למועד שלא יעלה על חודש ממועד פניית האחראי אל השירות הרפואי המוסמך ;
- (ג) אדם או עובד באבק מזיק יתייצב בשירות הרפואי המוסמך לצורך ביצוע הבדיקות הרפואיות כאמור, בימים ובמועדים שנקבעו לו ;
- (ד) לא הופיע אדם או עובד באבק מזיק לבדיקות רפואיות חוזרות במועד שנקבע לו, ישלח השירות הרפואי המוסמך הודעה על כך לאחראי בתוך חודש ממועד הבדיקה שנקבעה לו, והעתק ממנה יישלח למפקח העבודה האזורי ; המפקח האזורי יורה על הפסקת העסקתו בעבודה באבק מזיק עד לביצוע הבדיקות.
- (ה) שירות רפואי מוסמך ימסור מידע הרלבנטי לעבודה באבק מזיק לגבי עובדים שנבדקו על ידו למפקח עבודה אזורי או למפקח עבודה שהוא רופא לפי דרישתם.
- 19 צילום רנטגן
- (א) צילום רנטגן של הריאות על פי רשימת הבדיקות בתוספת הראשונה או לפי תקנה 17 ייקרא בידי קורא מוכר אחד לפחות ; סבר הקורא המוכר כי קיים בצילום הרנטגן ממצא המתאים לאחת המחלות המפורטות בתקנה 23, יקרא את הצילום קורא מוכר נוסף, והאבחנה הרנטגנית תיקבע על ידי שניהם.
- (ב) הקורא המוכר והשירות הרפואי המוסמך ישמרו את פענוח צילום הרנטגן למשך 30 שנה
- 20 אבחנה רפואית ורישום ברשומה רפואית
- (א) רופא מורשה ייקבע אבחנה רפואית וירשום אותה ברשומה הרפואית.
- (ב) שירות רפואי מוסמך ינהל רשומה רפואית הכוללת את הפרטים האישיים והרפואיים כמפורט בתוספת השנייה, לגבי כל אדם ולגבי כל עובד באבק מזיק שנבדק על ידו בהתאם לתקנה 17 ;
- (ג) השירות הרפואי המוסמך ישמור את הרשומה הרפואית שלושים שנה לפחות ממועד ביצוע הבדיקה ;
- 21 סיכום בדיקה רפואית
- (א) שירות רפואי מוסמך ינפיק לכל אדם או לעובד באבק מזיק שנבדק על ידו טופס סיכום בדיקה רפואית לרבות קיומו או אי קיומו של ממצא רפואי חריג הקשור לעבודתו והתאמתו או אי התאמתו של האדם או העובד לעבוד באבק מזיק, כמפורט בתוספת השלישית ;
- (ב) רופא של שירות רפואי מוסמך יביא לידיעתו של האדם או העובד שנבדק על ידו, את תוצאות בדיקתו ;

(ג) השירות הרפואי המוסמך ימסור את טופס סיכום הבדיקה לאדם או לעובד וישלח העתק ממנו לאחראי באופן מיידי; האחראי יחזיק את טופס סיכום הבדיקה במקום העבודה כל עוד העובד עובד אצלו;

(א) רופא מורשה יקבע אי התאמה של אדם או עובד לעבודה באבק מזיק אם נמצאה אצלו אחת ממחלות מאלה:

(1) סיליקוזיס (צורנית) או טלקוזיס;

(2) סרטן ריאות בכל הדרגות;

(3) סרקוידוזיס (SARCOIDOSIS);

(4) מחלת ריאות הגורמת להפרעה בתפקודי ראות לפי אחד או יותר מן המדדים הבאים:

(א) ערכי FEV1 ו/או FVC נמוכים מ-60% מהערכים הצפויים;

(ב) מדד דיפוסיה (DLCO) נמוך מ-60%;

(ג) ערך TLC נמוך מ-60% מהערך הצפוי;

(ד) כל מחלה אחרת הנגרמת על ידי טלק, או צורן דו-חמצני גבישי.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי רופא מורשה או מפקח עבודה שהוא רופא, להורות על אי התאמה אחרת, ובלבד שהוראתו המנומקת תינתן בכתב ובחתימת ידו.

(א) קבע רופא מורשה אי התאמתו של אדם או עובד לעבודה באבק מזיק או להמשך עבודה כאמור, ימסור השירות הרפואי המוסמך הודעה על כך למפקח העבודה האזורי באופן מיידי ובה פרטים מזהים של הנבדק, גילו, מקום העבודה או המפעל, משך תקופת עבודתו באבק מזיק, תוצאות הבדיקה הרפואית, ומסקנותיו; העתק מן ההודעה ישלח גם לאחראי ולאדם או לעובד;

(ב) קיבל מפקח עבודה אזורי הודעה כאמור בתקנת משנה (א) יורה לאחראי כי חל איסור להעסקתו של האדם או העובד בעבודה באבק מזיק; הורה כאמור תישלח באופן מיידי לאחראי והעתק ממנה ישלח לשירות הרפואי המוסמך ולאדם או לעובד.

אחראי שקיבל הודעה כאמור בתקנה 23, יפסיק מיידית להעסיק את האדם או העובד בעבודה באבק מזיק, ויפעל לגביו בהתאם להוראות שקיבל ממפקח העבודה האזורי.

(א) לא יעבוד אדם ולא יעבוד עובד בעבודות מסוימות בתהליך של ניקוי בהתזת חול בצורן דו חמצני גבישי שתחולתו במשקל עולה על 3%;

22 סיבות לאי התאמה לעבודה באבק מזיק

23 הודעה על אי התאמת

24 איסור העסקה אחרי קבלת הודעה על איסור העסקה אי התאמה

25 ניקוי בהתזת חול

(ב) על אף האמור בתקנת משנה (א) רשאי אחראי להגיש בקשה לקבלת היתר לעבוד בתהליך של ניקוי חול כאמור בתקנת משנה (א) אם מתקיימים בו שני אלה:

(1) לא ניתן לנקות את המבוקש בתחליפי חול;

(2) האחראי הוכיח להנחת דעתו של המפקח יכולת לבצע את תהליך הניקוי בתוך תא סגור המבודד את אזור הנשימה של העובד מחשיפה לאבק סיליקה.

(ג) מפקח עבודה אזורי ייתן היתר לעבודה כאמור לאחר שהוגשה לו בקשה והוא שוכנע כי מתקיימים במבקש התנאים כאמור בתקנת משנה (ב).

26. אין בתקנות אלה כדי לגרוע מהוראות כל דין. שמירת דינים

27. תחילתן של תקנות אלה 30 יום מיום פרסומן. תחילה

28. (א) על אף האמור בתקנה 8 תקנת משנה (א) אחראי שביצע בדיקות סביבתיות במהלך תקופה של שישה חודשים שקדמו למועד תחילת תקנות אלו, יהיה רשאי לבצע את הבדיקות הסביבתיות התעסוקתיות הבאות בתום שישה חודשים ממועד הבדיקה האחרונה שביצע. הוראת מעבר

(ב) על אף האמור בהגדרת "קורא מוכר" בתקנה (1), מי שהוכר על ידי הועדה הרפואית הארצית לאבק מזיק שפעלה מכוח תקנות הבטיחות בעבודה (גיהות תעסוקתית ובריאות הציבור והעובדים באבק מזיק) התשמ"ד 1984 יראו אותו כקורא מוכר לעניין תקנות אלה.

תוספת ראשונה

תקנה 17

היקף בדיקה רפואיות לעובד המבצע עבודה באבק מזיק:

(א) הקף בדיקה ראשונית לעובד המבצע עבודה בצורך דו חמצני גבישי:

(1) אנמנוזה רפואית כללית ותעסוקתית;

(2) מילוי שאלון על תסמינים נשימתיים;

(3) בדיקה קלינית כללית;

(4) בדיקת תמונת דם כללית;

(5) צילום רנטגן של הריאות

(6) בדיקת תפקודי ריאה שתכלול את כל אלה:

(א) FEV1, FVC והיחס FEV1/FVC

(ב) בדיקת נפחי ריאה (TLC- Total lung capacity) באמצעות מכשיר-body

plethysmograph. הבדיקה תכלול (Total gas volume) TGV ו- (residual) RV (volume);

(ג) בדיקת דיפוסיה (DLCO);

(ד) בדיקת תבחין עורי לשחפת (PPD) (ראה הערה בסעיף ד');

(ה) כל בדיקה קלינית או מעבדתית נוספת הנראית דרושה לרופא המורשה

(ב) הקף בדיקה ראשונית לעובד בטל- כל הבדיקות המפורטות בסעיף קטן (א) לגבי צורך דו חמצני גבישי, למעט סעיף קטן 6(ד) - בדיקת תבחין עורי לשחפת.

(ג) היקף בדיקה תקופתית לעובד בצורך דו חמצני גבישי ובטל- כל הבדיקות המפורטות בסעיף קטן (א) לגבי צורך דו חמצני גבישי, למעט סעיפים אלה:

(1) סעיף משנה(5) צילום רנטגן של הראות;

(2) סעיף משנה (8)- בדיקת תבחין עורי לשחפת.

(ד) ביצוע בדיקת תבחין עורי לשחפת חוזרת (PPD) לפי סעיף קטן 6(ד) -

בדיקת תבחין עורי לשחפת חוזרת תבוצע לעובד החשוף לאבק צורך דו חמצני גבישי אם נמצאו אצלו אחד מאלה:

(1) מחלת הסיליקוזיס או חשד למחלת הסיליקוזיס.

(2) הוא עבד בחשיפה לאבק סיליקה במשך 25 שנה ויותר.

תוספת שנייה
תקנה 20 תקנת משנה (ב)
פרטי רשומה רפואית

רשומה רפואית תכלול את הפרטים הבאים :

- (1) פרטים אישיים מזהים של העובד, לרבות שמו המלא, שם אביו, מספר זהות, תאריך לידה, מען ומספר טלפון ;
- (2) התאריך בו נערכה הבדיקה הרפואית ;
- (3) שם המבצע/ האחראי/ המעביד ומען מקום העבודה ;
- (4) תיאור העבודה של הנבדק אשר בקשר אליה נערכה הבדיקה הרפואית ;
- (5) ממצאי הבדיקה הרפואית ;
- (6) האבחנה הרפואית שנקבעה ;
- (7) חוות דעתו של הרופא המורשה שבדק את האדם או העובד וקבע התאמתו או אי התאמתו להתחיל או להמשיך בעבודה באבק מזיק ;
- (8) המועד שנקבע לבדיקה הרפואית הבאה, לרבות מועד מוקדם מזה שנקבע לפי תקנה 17(ג)
- (9) פרטיו וחתימתו של הרופא המורשה הבודק.

תוספת שלישית
תקנה 21 תקנת משנה (א)
טופס סיכום בדיקה רפואית

טופס סיכום בדיקה רפואית יכלול את הפרטים הבאים :

- (1) פרטים אישיים מזהים של העובד, לרבות שמו המלא, שם אביו, מספר זהות, תאריך לידה;
- (2) שם השירות הרפואי המוסמך שביצע את הבדיקה;
- (3) תאריך מתן סיכום בדיקה;
- (4) פרטי האחראי על העובד, ומען מקום העבודה;
- (5) תיאור עבודת העובד, תאריך תחילת העבודה ומועד סיומה
- (6) ממצאי הבדיקה הרפואית, לפי הפירוט הבא:
 - א. תאריך כל בדיקה ומטרתה: בדיקה ראשונית, חוזרת, או נוספת
 - ב. ממצאים רפואיים - יש/ אין ממצא חריג.
- (7) אישור השירות הרפואי המוסמך על התאמתו או אי התאמתו של אדם או עובד להתחיל או להמשיך בעבודה באבק מזיק, בחתימתו וחותרתו של הרופא מורשה הבודק.

אריה מכלוף דרעי
שר הכלכלה

_____, התשע"ה
(_____, 2015)
ח.מ. _____

דברי הסבר

מטרתן של התקנות לצמצם או למנוע ככל הניתן נזקי בריאות לעובדים החשופים לצורך דו חמצני גבישי וטלק בעבודתם. התקנות הקיימות נכון להיום (תקנות הבטיחות בעבודה, גיהות תעסוקתית ובריאות הציבור והעובדים באבק מזיק), התשי"ד 1984, הותקנו בשנת 1984 והתעדכנו במהלך השנים. התקנות משותפות למשרדנו, למשרד להגנת הסביבה ולמשרד הבריאות, וההסדרה בהן משותפת לשלושה סוגים של אבק מזיק: אסבסט, צורן דו חמצני גבישי (סיליקה) וטלק.

לאחר חקיקת החוק למניעת מפגעי אסבסט ואבק מזיק, התשע"א 2011, (להלן-"החוק") נוצר הצורך לעגן את ההפרדה הקיימת דה-פקטו בין ההסדרה הקיימת שבאחריות המשרד להגנת הסביבה, המתייחסת להיבטים הסביבתיים של האבק המזיק, להסדרה שבאחריות משרדנו, המתייחסת לבטיחות העובדים המבצעים עבודות בחומרים הללו.

בנוסף, לאור השינויים שחלו במשק ובעולם לגבי עבודה באסבסט, בשונה מעבודה באבק מזיק אחר, ולאור השוני בסוגי העבודות הללו, נדרש היה להתקין שתי תקנות נפרדות: האחת לאסבסט והשנייה לצורך דו חמצני גבישי (סיליקה) וטלק.

העבודה בסיליקה ובטלק מתבצעת במפעלים ובמקומות עבודה, והתקנה של לוחות שיש נעשית בעיקר אצל לקוחות פרטיים. בהתאם לכך התקנות הללו מסדירות את דרישות הבטיחות הנדרשות לסוגי העבודות הללו, תוך שימת דגש לעבודה בשיטות שיורידו את רמת החשיפת של העובדים לסוגי אבק אלה, ובמיוחד לגבי עיבוד אבן ושיש. נציין כי בשנים האחרונות זוהתה תחלואה במחלת הסיליקוזיס בקרב העובדים הללו. לאור המסוכנות הקיימת מחשיפה לסיליקה וטלק והחשש מתחלואה של העובדים בחומרים אלה, נקבע בתקנות כי בעבודות בחומרים הללו ייעשה שימוש, ככל הניתן, בטכנולוגיה המיטבית הזמינה הקיימת לשם הורדת פיזור אבק הסיליקה והטלק באוויר.

להלן עיקר השינויים על פי התקנות:

ראשית- הוחמרה הדרישה להגדרת עובד באבק מזיק, המכיל צורן דו-חמצני גבישי וטלק, ונקבע כי כל עובד המבצע עבודה באבק מזיק במשך 200 שעות לפחות, ייכנס להגדרה של עובד באבק מזיק אם התקיים בו אחד מהתנאים הבאים: הוא עובד באבק מזיק ברמה העולה על מחצית החשיפה המרבית המותרת, או שהוא מבצע עבודות מסוימות באבק מזיק הכוללת: כריית חול או התזת חול, או עיבוד אברזיבי של אבן ומוצרי אבן לרבות משטחי קוורץ מלאכותיים ובטון (עיבוד אברזיבי נעשה באמצעות כלים מכניים- קידוח, חציבה, שיוף, חיתוך, שבירה, ניסור, ליטוש). בעבודות המסוימות הללו קיים סיכון מוגבר לחשיפה לריכוזים חריגים של סיליקה ולכן לא נדרש לבצע ניטור

כדי לבדוק זאת ודי בעצם העבודה בעבודות המסויימות כדי להיכנס להגדרה, דבר שיחייבו בביצוע בדיקות רפואיות.

עם זאת ההגדרה איננה מייתרת את הצורך לביצוע הניטור הסביבתי, המהווה מדד כמותי המעיד על רמת החשיפה לסיליקה וטלק בסביבת עבודתו של העובד, ומצביע על יעילות האמצעים הטכניים-ההנדסיים המותקנים בסביבת העבודה. במידה וממצאי הניטור יצביעו על רמות חריגות של חשיפה לסיליקה וטלק בסביבת העבודה, יידרש האחראי לשפרם.

בתחומי הגיהות הסביבתית נקבעו דרישות לשימוש באמצעים הטכניים ההנדסיים המיטביים הזמינים למניעת פיזור האבק, לרבות שימוש בשיטות עבודה רטובות. בתחומי הגיהות האישית העובד נדרש לעשות שימוש בציוד מגן אישי מתאים וכשיר, לרבות שימוש במסכה מתאימה. ציוד המגן הנדרש הוא בהתאם לדרישות הקיימות בתקנות הבטיחות בעבודה (ציוד מגן אישי) 1997, המחייבות שימוש בציוד לפי תקן ישראלי, ובהעדר תקן ישראלי - תקן אירופאי, גרמני, או אמריקאי או תקן אחר באישורו של המפקח הראשי, והכל כמפורט בתקנות. עוד על פי דרישות התקנות חל איסור אכילה, שתיה ועישון במקום עבודה בו מתבצעת עבודה באבק מזיק, וכן חלה חובה לשימוש בבגדי עבודה וכביסתם המרוכזת והנפרדת.

נדגיש כי ההיתר הנדרש לפי תקנה 29 לתקנות מ 1984 ממשיך להתקיים. על פי התקנות חל איסור על עבודה בעבודות מסוימות בתהליך של ניקוי בהתזת חול בצורך דו חמצני גבישי שתחולתו במשקל עולה על 3%. אולם ניתן לקבל היתר לעבודה כאמור למי שעומד בתנאים שנקבעו בתקנה 25 לתקנות אלה.

שינוי נוסף נעשה בהיקף ובמהות הבדיקות הרפואיות הנדרשות. שינוי זה נובע מהידע הרפואי וההתפתחות הרפואית הטכנולוגית במהלך השנים. כך למשל לא נדרש לפי התקנות מעקב באמצעות צילומי רנטגן של הריאות אלא באמצעות מעקב אחר תפקודי הריאות, בדיקת נפחי הריאה ודיפוזיה. כמו כן, נוספה בדיקה של תבחין עורי לשחפת, לאור הסיכון המוגבר לחלות במחלת השחפת בקרב עובדים החשופים לאבק סיליקה.

עוד נציין כי כיום, לפי תקנות אלה, לא נדרשת הוועדה הרפואית לאבק מזיק שפעלה מכוחן של התקנות מ 1984. כיום המעקב הרפואי הנדרש אחרי העובדים באבק מזיק איננו שונה מן המעקב הרפואי הנדרש אחר עובדים בגורמים מזיקים אחרים, והוא נעשה על ידי הרשם הלאומי למחלות תעסוקתיות שהוקם בשנת 2011 ומנוהל על ידי משרד הבריאות בשיתוף עם מנהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית במשרדנו. הרישום והמעקב נעשה אחר כל המחלות התעסוקתיות הנובעות מחשיפה של עובדים לגורמים מזיקים שונים, ללא הבדל אם החשיפה נובעת מאבק מזיק או חומרים מסוכנים אחרים.

לתקנות נדרשת הסכמתו של שר הבריאות לעניין הגדרתם של שירות רפואי מוסמך ורופא מורשה, באופן דומה להסכמתו להגדרות הללו בשאר התקנות הייחודיות הקיימות. נדגיש כי ההגדרה של שירות רפואי איננה כוללת על פי התקנות הללו את לשכת הבריאות המחוזית.

